

Warszawa, d. 20 lutego 1920 r.

Naczelne Dowództwo W. P.

Oddział II

~~Sekcja Wojsk Dyplomatycznych~~

/SZTAB GENERALNY/

Ew/4 Nr. 6451/II

Raport attaché wojsk. w
Bukareszcie L. 858/tajne
z 31/I 1920 r.

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZELNEGO WODZA

W W a r s z a w i e.

W załączeniu przesyła się do wiadomości odpis rapor-
tu polskiego attaché wojskowego w Bukareszcie z dnia
31/I b.r.

1 załącznik:

Otrzymują:

Generalna Adjutantura

M.S. Wojsk Biuro Prezydjalne

Za zgodność:

Bolesław

Generał p.o. Szefa Sztabu:

Haller m.p.

Generał ppor.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 241/5 dnia 23/II 1920 r.
1 załącz. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Po utworzeniu nowego gabinetu, wyjeżdża Vaidy Voevody do Paryża, ~~xxx~~ ustąpieniu Averescu, zbliżeniu się Take Jonescu do Bratianu, polityczne życie Rumunji cechuje nastrój wyczekiwania. Sytuacja obecna nie jest dla polityków rumuńskich dość jasna, aby polityka ich stosowana do wypadków z dnia na dzień mogła nabrać jakiegoś szerszego gestu. Dominuje naturalnie kwestja granicy wschodniej a wraz z nią sprawa repatrjacji i trudności robione uchodźcom pod pretekstami sanitarnymi a w rzeczywistej obawie bolszewizmu. Odnośnie do kwestji bolszewickiej stosunek rezerwy na zewnątrz się nie zmienia, widocznem jest jednak, że na jakieś samodzielne kroki w stosunku do bolszewizmu Rumuni się nie zdecydowali. Wszędzie raczej wyczekiwanie jak się wypadki rozwiną. Uchwała konferencji paryskiej która uznała się za niekompetentną do przyznania im Besarabji, a z drugiej strony wiadomości o nawiązaniu stosunków handlowych przez państwa zachodnie, a właściwie Anglję z sowiecką Rosją, zrobiły według mego wrażenia Rumunów przystępniejszymi do myśli bliskiego związku z Polską już w najbliższym czasie. Naturalnie jakiegokolwiek konkretniejsze kroki w tej sprawie mogą być robione tylko przez osobę posła i dlatego do powrotu ministra Skrzyńskiego niepodobna chyba wyjść poza teoretyczne zapewnienia przyjaźni. W każdym razie z dalszych mych rozmów z gen. Cichockim, a zwłaszcza z szefem sztabu gen. Prezanem, widoczna jest coraz większa przychylność w traktowaniu tej sprawy. Gen. Prezan jak sądzę, byłby myśli konkretnych układów najzupełniej przychylny Mówiłem z gen. Prezanem również wiele o kwestji ukraińskiej w ciągu której podkreślał, że Rumunja i wojskowość jej zawsze gotowa jest współdziałać przy jakiegokolwiek akcji polskiej popierania Ukrainy, że za linją Dniestru bezwzględnie żadnych aspiracji nie mają i że jakakolwiek pomoc ich łączy się tylko z pragnieniem by mieć za sąsiada raczej Ukrainę niż Rosję.

Zapytanie sztabu generalnego w sprawie pogłosek o rokowaniach Rumunji z bolszewikami odpowiedziałem telegraficznie. Tutaj dodaje że pogłoski takie kursowały zarówno w prasie, jak w kołach dyplomatycznych zwłaszcza na temat radio-telegraficznej propozycji, któr

miała nadejść wieczorem o siódmej. Jak donosiłem, według moich badań konkretnej podstawy, zwłaszcza o ile chodzi o radio-telegram nie ma, natomiast 24 stycznia przyjechała do Kiszyniowa delegatka rząd sówietów / żydówka / i zgłosiła się do komendanta grupy besarabskiej gen. Popowicza z zapytaniem, jakie stanowisko zajmą wojska rumuńskie wobec wojsk sowieckich, gdy te zjawia się nad Dniestrem. Robiła wrażenie pewnej siebie i podnosiła, że wie, że rząd rumuński nie będzie wrogi jej pobytowi. Gen. Popowicz wysłał w tej sprawie natychmiast telegraficzne zapytanie do Bukaresztu, a przed jej mieszkaniem w hotelu postawił wartę, lecz jej nie aresztował. Wiadomość ta jest najściślej tajną i nie jest znana w tutejszych kołach dyplomatycznych. Przypuszczam, że wszystkie pogłoski łączą się z jakimiś słuchami o przyjeździe tej delegatki, względnie o odpowiednim telegramie Popowicza do Kwatery Głównej. Niema jednak żadnych śladów, aby jakakolwiek odpowiedź na powyższe zapytanie wyszła ze strony rumuńskiej.

Francja. Gen. Patin, który próbował rozwijać akcje popierającą antybolszewicki sojusz polsko-rumuński, po otrzymaniu wiadomości i nawiązaniu stosunków handlowych z Rosją Sowiecką jest zdezorientowany, jak sam twierdzi, czeka na informacje i instrukcje. Charakterystyczne jest, że Petin odradzał dobitnie Rumunom, by nie wchodzili w związki sojusznicze z Polską bez wiedzy Francji.

Anglja i Ameryka. Zachowanie się Amerykanów wykazuje w ostatnich czasach niemal że zupełną bierność. Anglicy informują się gorliwie i widocznym jest wycofanie się na całej linii z enterprise Denikinowskiej. Mackinder / nie jak w poprzednim raporcie pomyliłem się Mackornik / , jeneralny komisarz angielski, po krótkim pobycie u Denikina odjechał do Anglii. Podobno, jak twierdzą Rosjanie w przekonaniu, że z wiosną Denikin będzie mógł podjąć ofensywę.

Czechy i Serbja. W stosunkach czesko-rumuńskich nie widać żadnej bliższej serdeczności. Poseł Czermak wręczył 31. b. m. swe listy uwierzytelniające, jako poseł czesko-słowacki. Jest to człowiek inteligentny, próbujący okazywać życzliwość dla Polski

naogół jednak dotychczas nie ^dogrywał większej roli. Stosunki serbsko rumuńskie przedstawiają się jako dość ozięble. Są pewne oznaki zbliżania się rządu węgierskiego do Serbów, zbliżenie o charakterze antirumuńskim.

Węgry. Koła rumuńskie nadal zaniepokojone są biegiem rzeczy na Węgrzech i z ogromnym nakładem pracy i pieniędzy obserwują każdy najdrobniejszy szczegół życia węgierskiego a zwłaszcza ich organizację wojskową i robotę organizacyjną. Po szczegóły odsyłam do komunikatów poufnych Sztabu Generalnego załączonych w tłumaczeniu. Dla nas najważniejszą jest rzeczą, że Rumuni skrupulatnie kontrolują wszystkie nasze stosunki z Węgrami i rzecz naturalna obawiają się jakiegokolwiek zbliżenia. Będąc w dobrych stosunkach z szefem tu-tejszego B.W. Sztabu Generalnego rumuńskiego czytałem relacje ich agentów z Węgier, którzy zwracają uwagę na tamtejszego attache angielskiego na popieranie przez niego por./2/ Csuka, wysłanego do Polski. Jednym słowem na wszelkie szczegóły stosunków polsko-Węgierskich. W tym kierunku potrzebnabyła nasza praca w kołach węgierskich, aby z dwóch kierunków ekspansji węgierskiej t.j. antyczeskiej i antirumuńskiej, Węgrzy ograniczali się do akcji antyczeskiej i postarali się Rumunom dać pewne zapewnienia lojalności. Naturalnie w tym wypadku polityka polska, zarówno w Budapeszcie jak w Bukareszcie, powinna dać inicjatywę złagodzenia napięcia węgiersko-rumuńskiego. Wszące w powietrzu zbliżanie się Węgrów do Serbji jest dla naszych interesów bezprzedmiotowe.

Rosja. Posiadając systematycznie radio-bolszewickie, relacje uchodźców i osób politycznych przyjeżdżających z Rosji, stosunki z reprezentantami Denikina i Ukrainy, a wreszcie uprzystopniony sobie cały odnośny materiał rumuński, mogę śmiało powiedzieć, że o każdym szczególe zmiany na terenie rosyjskim jestem we własnym zakresie bardzo szybko poinformowany. Ponieważ jednak od pism Sztabu Generalnego, d. 7/I żadnych wiadomości nie otrzymałem, nie zdaję sobie sprawy w jakiej mierze wiadomości podobne byłyby przydatne Sztabowi Generalnemu i czy wobec opóźnienia nie są bezprzedmiotowe. Jakkolwiek fa kt: zupełnej klęski Denikinowskiej nie ulega wątpliwości, koła Den i kinowskie stale zresztą nacechowane fałszywym optymizmem nie

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

dla przyszłej walki z bolszewikami. Władze rumuńskie najprawdopodobniej będą poprostu chciały zabrać ten materiał dla siebie. Oczekuje w tej sprawie instrukcji z Warszawy.

Pozostaje jeszcze do zanotowania fakt wysoce charakterystyczny. Rotmistrz Jurjewicz spotkał w drodze oficera francuskiego, który je-
chał do Odessy z rozkazem, by okręty wojenne francuskie stojące pod Ode-
są na wypadek zajęcia Odessy przez bolszewików nie wykonywały blokady
i nie przeszkadzały stosunkom handlowym z bolszewicką Rosją. Jeszcze
jedna oznaka, że mimo pustych słownych zapewnień, państwa zachodnie już
zupełnie realnie wycofują się z wszelkiej akcji antibolszewickiej.
Bolszewizm. W związku z bolszewizmem muszę powrócić do kwestji Besa-

rabji, gdzie niebezpieczeństwo ruchów bolszewickich jest bardzo re-
alne. Chłopi w Besarabji, mimo przeprowadzonej reformy agrarnej, na
którą Rumuni bardzo liczyli na tło wrogiego usposobienia dla Rumunów
sympatyzują z bolszewikami, którzy poza wszystkim reprezentują ży-
wioł rosyjski. Najbardziej bolszewicko usposobiony jest bliski nam
powiat Chocimski. Według relacji miejscowych mimo rozbrajań przez
Rumunów, chłopi posiadają broń i przygotowują się do wystąpień. Żydzi
besarabscy zniechęceni zarządzeniami ekonomicznymi rumuńskimi, agi-
tują w duchu bolszewickim wśród chłopów. Rumuni zdają sobie sprawę
z nastroju i niebezpieczeństwa, operują i rządzą za pomocą żandarmer-
ji. Według ściśle poufnych informacji szefa b.w. jedna organizacja
bolszewicka w Besarabji została odkryta i zaaresztowana. O obecnie
istniejącej i nanowo rozwijającej się organizacji rewolucyjno-bol-
szewickiej rumuńskie b.w. jest poinformowane i czeka na odpowiednią
chwilę do rozpoczęcia represji. Niemniej jednak Rumuni muszą liczyć
się z tym, że na wypadek jakiegokolwiek operacji wojskowej nad Dnie-
stem część sił będzie musiała być użyta dla xtrzymania kraju w ry-
zach. Stosunki między rządem cywilnym a wojskowym w Besarabji są
mocno napięte. Komendant wojskowy gen. Popowicz, zarzuca ministrowi dla
spraw besarabskich, Chalijowi sympatyzowanie z bolszewizmem.

Polska. Poza rozrzuconymi w raporcie danymi o stosunkach Rumunów do
Polski zwracam uwagę, że kontrolują oni bardzo gorliwie nasze punkty
styczności z Rumunją. W Kamieńcu Podolskim, Sniatynie i Kołomyi, jak
widać z wiadomości rumuńskich, utrzymują swoich agentów, którzy dono-

szą o wszystkich szczegółach zwłaszcza ruchach i operacjach wojskowych, relacjonując naogół w duchu dla nas niekorzystnym. Uwaga wywiadu rumuńskiego na Polskę skierowana jest na pytanie czy jesteście my militarnie zdolni do pobicia wojsk sowietów, gdyż w takim wypadku jak się prywatnie i poufnie w kole oficerów Sztabu Generalnego wyraził gen. Cichocki "Jeśli Polacy będą mieli wielkie sukcesy przeciwko bolszewikom, Rumunja gotowa się jest przyłączyć".

Za zgodność:

/-/ Górka mjr.

Witkowski kpt